

Tomasz RĘGWELSKI*

Ewa ROSZKOWSKA**

Wspinaczka sportowa konkurencją olimpijską? Śladami starań o miejsce w programie igrzysk

Streszczenie

Ideą przewodnią nowożytnych igrzysk olimpijskich organizowanych od 1896 r. jest łacińska maksyma *Citius, Altius, Fortius*. Wspinaczka sportowa to dyscyplina, w której owo *szybciej, wyżej, mocniej* jest uchwytne i w pełni realizowane. Działania na rzecz wprowadzenia wspinaczki sportowej do programu igrzysk olimpijskich czynione są od lat 80. XX w. Wcześniej jednak alpinizm, nie będąc dyscypliną olimpijską, był (często wbrew woli większości środowisk alpinistycznych) obecny na igrzyskach. Lata 80. XX wieku przyniosły intensywny rozwój wspinaczki sportowej i zawodów wspinaczkowych. W 1987 r. powołano Międzynarodowy Komitet Wspinaczki Zawodniczej, ujednolicono i sprecyzowano procedury przeprowadzania zawodów wspinaczkowych oraz uzgodniono strategię rozwoju wspinaczki sportowej z myślą o igrzyskach olimpijskich. W 1992 r. w Chambery zorganizowano zawody wspinaczkowe „Pro-Olympique”, których zadaniem była promocja wspinaczki jako przyszłej dyscypliny olimpijskiej.

W 2007 r. we Frankfurcie nad Menem powołano do życia International Federation of Sport Climbing (IFSC). Dzięki staraniom IFSC, 12 lutego 2010 r. MKOl oficjalnie uznał wspinanie za dyscyplinę sportową. 28 września 2015 r. wspinaczkę wpisano również na listę dyscyplin oczekujących na ewentualne włączenie do programów igrzysk Tokio 2020. Na 129 Sesji Plenarnej MKOl w Rio 3 sierpnia 2016 r. wspinaczka sportowa została włączona do programu igrzysk olimpijskich w Tokio 2020. Włączenie wspinaczki do rodziny sportów olimpijskich to wielka szansa dla rozwoju tej spektakularnej dyscypliny i ukoronowanie wielu lat starań, podejmowanych przez stowarzyszenia i środowiska wspinaczkowe na całym świecie.

Słowa kluczowe: historia, sport, igrzyska olimpijskie, alpinizm, wspinaczka sportowa.

Alpinizm jest dziedziną, w której współcześnie – obok tradycyjnie pojmowanej działalności górskiej – swoje pełnoprawne miejsce znalazł nurt sportowy

* dr, adiunkt, Akademia Wychowania Fizycznego im. Bronisława Czecha w Krakowie, Zakład Alpinizmu i Turystyki Kwalifikowanej; e-mail: tomasz.regwelski@awf.krakow.pl

** dr hab., adiunkt, Akademia Wychowania Fizycznego im. Bronisława Czecha w Krakowie, Zakład Alpinizmu i Turystyki Kwalifikowanej; e-mail: ewa.roszkowska@awf.krakow.pl

uprawiany na sztucznych obiektach wspinaczkowych, jak i na przygotowanych i ubezpieczonych drogach w skałkach i w górach. Takie rozwarstwienie alpinizmu nastąpiło w ostatnich dziesięcioleciach XX wieku. Wtedy też narodziła się wspinaczka sportowa.

Ideą przewodnią nowożytnych igrzysk olimpijskich, organizowanych od 1896 r., jest łacińska maksyma *Citius, Altius, Fortius* autorstwa dominikanina, ojca Henriego Didona. Odzwierciedla ona dążenie sportowca do zwyciężania samego siebie, własnych słabości, ułomności, do nieustannego kształtowania swojego ciała i ducha, do odkrywania tego, co w nim jest najlepsze.

Wspinaczka sportowa to dyscyplina, w której owo *szybciej, wyżej, mocniej* jest uchwytne i w pełni realizowane. Tym trzem określeniom odpowiadają trzy konkurencje wspinaczkowe: wspinaczka na szybkość (wygrywa ten, kto najszybciej pokona drogę wspinaczkową), wspinaczka na trudność (o pierwszeństwie decyduje najwyżej osiągnięty punkt na ścianie) i wspinaczka bulderowa (zwycięzcą jest ten, kto pokona drogę w najmniejszej ilości prób). Mimo powyższych atutów i kilkudziesięcioletnich starań o włączenie wspinaczki sportowej do grona dyscyplin olimpijskich, nadal nie posiada ona takiego statusu. Kolejna szansa pojawiła się 28 września 2015 r. Komitet Organizacyjny Igrzysk Olimpijskich Tokio 2020 ogłosił rekomendację pięciu dyscyplin, które mogą być włączone do rodziny sportów olimpijskich. Wśród nich znalazła się również wspinaczka sportowa.

Działania na rzecz wprowadzenie wspinaczki sportowej do programu igrzysk olimpijskich czynione są od lat 80. XX w. Wcześniej jednak alpinizm, nie będąc dyscypliną olimpijską, był (często wbrew woli większości środowisk alpinistycznych) obecny na igrzyskach.

Na przestrzeni dziejów związku alpinizmu ze sportem były intencjonalnie odrzucane. Uważano bowiem, że ma on charakter elitarnego wtajemniczenia, nie jest pospolity i jest zarezerwowany dla osób o nieskazitelnym etosie, prowadzących działalność w górach nie dla sławy, rozgłosu czy ustanawiania rekordów, lecz dla celów wyższych. Ideologia jako forma samoświadomości alpinistycznej oraz wykreowany etos alpinisty miały nadawać sens działalności górskiej i chronić wartość alpinizmu jako zjawiska społeczno-kulturowego, w którym nie było miejsca na sportowe pobudki.

W rzeczywistości elementy sportowe w alpinizmie zawsze istniały i nie można ich było ukryć. Uzewnętrzniały się one szczególnie mocno w momentach przełomowych. Tak było przy działaniach zmierzających do zdobycia Mont Blanc, którego osiągnięcie uznaje się za moment narodzin alpinizmu, czy przy pierwszym wejściu na Matterhorn w Alpach Walijskich, kiedy to o pierwszeństwo jawnie rywalizowały dwa zespoły: jeden od strony szwajcarskiej (współczesną granią Hörnli) pod przewodnictwem Edwarda Whympera, drugi działający po włoskiej stronie, na tzw. Liongrat, który prowadził Jean Antoine Carrel – włoski przewodnik z Valtournance.

Kontrowersje dotyczące traktowania alpinizmu jako zjawiska sportowego, jak i przyznawania alpinistom wyróżnień olimpijskich, nadal istnieją. Niewiele osób wie jednak, że już podczas pierwszych nowożytnych igrzysk olimpijskich pojawiły się elementy wspinaczkowe – było to wspinanie się po linie.

Postrzegając wspinanie się jako czynność ruchową i zakładając, że materialnym jego podłożem nie jest naturalna skała, lód czy śnieg, ale sztuczna ściana obecnie, a lina gimnastyczna dawniej, związków wspinaczki z igrzyskami można dopatrywać się właśnie we wspinaniu się po linie, które rozgrywane było jako jedna z konkurencji gimnastycznych, począwszy od pierwszych nowożytnych igrzysk olimpijskich w Atenach w 1896 r.¹ Wtedy to najszybciej (23,4 s) po czternastometrowej linie wspinał się Grek Nikolaos Andriakopoulos, zdobywając złoty medal. Zawody we wspinaniu się po linie rozegrano jeszcze na igrzyskach: w Saint Louis w 1904 r. (gdzie złoto zdobył George Louis Eyser, wspinając się po linie o długości 7,62 m w czasie 7 s), w Londynie w 1908 r. (wtedy wspinanie się po linie wchodziło w skład wieloboju indywidualnego w gimnastyce), w Paryżu w 1924 r. (gdzie wygrał Czech Bedřich Šupčík) i w Los Angeles w 1932 r. (kiedy złoty medal wywalczył Amerykanin Benny Bass)².

Po wskrzeszeniu idei igrzysk olimpijskich przez barona Pierre'a de Coubertina, elementy wspinaczki zaistniały w programie tylko w takiej postaci, chociaż twórca nosił się z zamiarem uhonorowania alpinizmu jako osobnej dyscypliny, co potwierdził podczas ceremonii zamknięcia pierwszej zimowej olimpiady w Chamonix³. Pomysł nagradzania alpinistów medalami olimpijskimi wysunął dopiero we wrześniu 1911 r. Komitet Organizacyjny V Igrzysk Olimpijskich w Sztokholmie. Alpinizm – jako dyscyplina realizowana z dala od publiczności, w miejscach i w warunkach często niesprzyjających działalności człowieka – mógł zaistnieć na olimpiadzie tylko dzięki wsparciu poszczególnych stowarzyszeń górskich. Wyłącznie one – jak informowało pismo Szwedzkiego Komitetu Olimpijskiego i program igrzysk w 1912 r.⁴ – miały prawo do wskazania kandydatów spośród tych osób, które w latach 1908–1911 wykazały się najwybitniejszymi osiągnięciami w działalności alpinistycznej⁵. Wniosek, zawierający „szczegółowy opis w mowie będącego czynu wraz ze szczególnym podniesieniem tych okoliczności, które odnośną osobę czynią godną nagrody”⁶, powinny

¹ Wspinaczka po linie rozgrywana była piątego dnia igrzysk (29 marca 1896 r.). W konkurencji udział wzięło 15 zawodników – P. de Coubertin, T.J. Philemon, N.G. Politis, Ch. Anninos, *The Olympic Games B.C. 776–A.D. 1896*, Second part: *The Olympic Games in 1896*, London 1897, s. 83–84, 114.

² <http://www.sports-reference.com/olympics/sport/GYM> [dostęp: 27.04.2016].

³ <http://library.la84.org/6oic/OfficialReports/1924/1924part4.pdf>, *La remise du Prix Olympique d'Alpinisme*, s. 721 [dostęp: 12.04.2016].

⁴ Muzeum Tatrzańskie w Zakopanem – zbiory archiwalne (dalej MT–ZA), Pismo Komitetu Organizacyjnego V Igrzysk Olimpijskich w Sztokholmie w 1912 r. do Towarzystwa Tatrzańskiego z dnia 5 września 1911 r., sygn. AR/NO/237.

⁵ *Medal za działalność turystyczną*, „Taternik” 1911, nr 6, s. 108.

⁶ Tamże.

złożyć na ręce Komitetu najpóźniej do 1 marca 1912 r.⁷ Decyzję dotyczącą przyznania medalu miała podjąć specjalna komisja powołana przez szwedzki komitet organizacyjny igrzysk olimpijskich i w formie pisemnej przedłożyć mu ją do 1 czerwca 1912 r. Żadne z kilkudziesięciu istniejących wówczas zrzeszeń alpinistycznych nie przesłało takiego wniosku. Powód był jeden – dezaprobata wobec pomysłu, u podstaw której była tradycja i etos alpinisty. Uważano wówczas, że osiągnięcia górskie nie mają nic wspólnego z ideą sportu. Są efektem niewymiernej, niemierzalnej działalności alpinisty w górach, formą jego indywidualnej ekspresji i autokreacji. Nagradzanie za osiągnięcia alpinistyczne oznaczałoby sprofanowanie góry:

bo góra jest jak gdyby przepełniona symbolami, które wszystkie przechodzą w ręce tego, kto ją pokona. Jej niezmierna wielkość, jej nieugięta wyniosłość ponad świat, niezależność od dziejów ludzkich, gigantyczna potęga niszczących sił, które w niej mają swoje źródło, jej nietykalność, jej niezmiennność – to wszystko są momenty siły, wielkości, potęgi, które alpinista z każdą pokonaną ścianą, z każdym przebytym kominem wydziera jej po kawałku, aby je przyswoić swemu „ja”, aż z wyjściem na szczyt napęli się dusza zwycięzcy gigantycznym uczuciem siły i potęgi [tłum. E.R.]⁸.

Ten kulturowy wymiar alpinizmu pozwalał alpinistom na samodzielność w górach, ale wykluczał możliwość przyjmowania gratyfikacji lub jakichkolwiek innych nagród, wyróżnień czy przywilejów z tytułu uprawiania wspinaczki. Wytypowanie kandydata do medalu olimpijskiego byłoby równoznaczne z opowiedzeniem się środowisk alpinistycznych za sportowym charakterem alpinizmu i tym samym pogwałceniem etyki alpinizmu.

Piętnaście lat później, w 1924 r., Międzynarodowy Komitet Olimpijski (MKOl), po raz pierwszy w historii olimpiad i alpinizmu, przyznał medale dla alpinistów. Złote medale olimpijskie otrzymali wszyscy uczestnicy wyprawy brytyjskiej na Mount Everest w 1922 r., przy czym Charles Granville Bruce, kierownik tej ekspedycji, otrzymał medal z czystego złota, a połączanymi medalami srebrnymi odznaczono pozostałych jej uczestników⁹. Odznaczenie nadano nie za wyczyn sportowy *sensu stricto* – mimo że było to wybitne osiągnięcie (po raz pierwszy w dziejach ludzkości człowiek przełamał barierę 8000 metrów: George Mallory, Edward Felix Norton i Theodore Howard Somervell osiągnęli bez użycia tlenu wysokość 8225 metrów¹⁰, a George Ingle Finch i Geoffrey Bruce, korzystając z aparatury tlenowej, osiągnęli wysokość 8326 metrów¹¹) – lecz za całość czynności organizacyjnych i kierowniczych wyprawy, uwzględniających zasadę *fair play*¹².

⁷ MT-ZA, Pismo Komitetu Organizacyjnego V Igrzysk Olimpijskich w Sztokholmie...

⁸ H. Stenitzer, *Zur Psychologie des Alpinismus*, „Graphologische Monatshefte” 1907, H. 9–12, s. 110.

⁹ M.B. Michalik (red.), *Kronika sportu*, wyd. 1, Warszawa 1993, s. 353.

¹⁰ R. Frison Roche, S. Jouty, *A history of mountain climbing*, Paris – New York 1996, s. 240.

¹¹ Z. Kowalewski, J. Kurczab, *Na szczytach Himalajów*, Warszawa 1983, s. 81–83.

¹² Już w początkach wypraw himalajskich jednym z poważniejszych etycznych problemów, nurtujących organizatorów ekspedycji, była kwestia używania masek tlenowych podczas wspi-

Tym razem nikt nie protestował, medale przyjęto. Można jednak przypuszczać, że były one formą dowartościowania brytyjskiego środowiska alpinistycznego, które w owych latach traciło swoje pierwszoplanowe miejsce w alpinizmie. Podkreślono bowiem, że prawdziwym, nieowładniętym pogonią za rekordem rodzajem alpinizmu, jest tylko działalność himalajska, oparta na ideologii wykreowanej przez brytyjskich alpinistów jeszcze w XIX w.

W 1932 r., podczas X Igrzysk Olimpijskich zorganizowanych w Los Angeles, po raz pierwszy odznaczono alpinistów za działalność sportową oraz wyróżniono w konkursie sztuki. Złoty medal olimpijski, przyznany braciom Antonowi i Franzowi Schmidom za wytyczenie drogi północną ścianą Matterhornu (4478 m, Alpy Walijskie) w dniach 31 lipca – 1 sierpnia 1931 r., wywołał niespotykaną dotychczas falę polemik ideologicznych w środowisku alpinistycznym. Krytycy uznali bowiem, że przejście to jest symbolem upadku alpinizmu, a uznanie go największą sensacją sportową 1931 r.¹³ i nagrodzenie zdobywców najwyższym odznaczeniem sportowym, są tylko potwierdzeniem tego faktu oraz degradacją alpinizmu do sportu, którym rządzą pobudki niższego rzędu, niegodne prawdziwego alpinisty¹⁴. Wyczyn ten odbił się szerokim echem nie tylko w środowisku alpinistycznym, ale także w mediach. Bracia Schmid trafili na okładkę „Münchener Illustrierten” i otrzymali najwyższe odznaczenie państwowe przyznawane za osiągnięcia sportowe – Adlerplakette¹⁵. Warto dodać, że Toni Schmid otrzymał medal olimpijski pośmiertnie, 16 maja 1932 r. zginął w trakcie wspinaczki na Großes Wiesbachhorn¹⁶. Nagrodzenie Schmidów miało także inny wymiar, widoczny dopiero z perspektywy czasu. MKOl uhonorował konkretny wyczyn alpinistyczny, mający charakter typowo sportowy. Można powiedzieć, że tym samym potwierdził formalnie zaliczenie alpinizmu do dziedziny sportu¹⁷.

Nie kwestionowano natomiast nagrody przyznanej przez MKOl Paulowi Bauerowi – organizatorowi i kierownikowi niemieckich wypraw himalajskich. Został on złotym medalistą olimpijskiego konkursu sztuki z zakresu literatury. Medal i dyplom otrzymał Bauer za książkę *Im Kampf um den Himalaya. Der erste Angriff auf den Kangchendzönga 1929*¹⁸ – opisującą przebieg pierwszej wy-

naczki. Komitet organizacyjny wyprawy na Mount Everest w 1922 r. przyjął, że dopuszczalne jest wspomaganie tlenem w bazie, podczas wytyczania drogi i instalowania obozów. Natomiast ekipa wyznaczona do ataku szczytowego, aby nie wypaczyć sensu reguły *fair play*, musi poruszać się bez tlenu – M.B. Michalik (red.), dz. cyt., s. 353; Z. Kowalewski, J. Kurczab, dz. cyt., s. 81–83.

¹³ H. Baumeister, *Sensation in Zermat*, „Der Bergsteiger” 1931/32, s. 17–20.

¹⁴ A. Steinitzer, *Das Matterhorn als Symbol des Anfangs und Endes*, „Mitteilungen des Deutschen und Österreichischen Alpenvereins” 1932, Nr. 2, s. 30–32.

¹⁵ http://www.historisches-alpenarchiv.org/data/dokumente/main/5/00124449_m.pdf, Toni Schmid's Beisetzung an 19. Mai 1932 im Waldfriedhof München, s. 3 [dostęp: 19.04.2016].

¹⁶ Schmid Franz, „Der Bergsteiger” 1985, H. 9, s. 40.

¹⁷ E. Kuczaj-Jasińska [E. Roszkowska], *Kontrowersje wokół przyznawania medali olimpijskich za osiągnięcia alpinistyczne w XX wieku*, [w:] J. Chelmecki (red.), *Spoleczno-edukacyjne oblicza olimpiizmu. Ruch olimpijski i niepełnosprawni sportowcy*, Warszawa 2006, s. 121–127.

¹⁸ P. Bauer, *Im Kampf um den Himalaya. Der erste Angriff auf den Kangchendzönga*, München 1931.

prawy niemieckiej atakującej Kangchenjungę północno-wschodnim żebrzem w 1929 r.¹⁹ To uhonorowanie uznano za coś wyjątkowego, z czego – jak pisano na łamach „Bergsteigera” – nie tylko „alpinisci, ale cały naród niemiecki powinien być dumny”²⁰.

Potępienie „wkraczania sportu” w głąb gór nie zatrzymało obranego przez pokolenie wspinaczkowe lat międzywojennych kierunku rozwoju alpinizmu. Kolejno rozwiązywano problemy uznane przed I wojną światową za niemożliwe do przejścia.

Po olimpiadzie w Berlinie w 1936 r. – gdzie ponownie przyznano medale olimpijskie alpinistom²¹: złotym medalem olimpijskim odznaczeni zostali Szwajcarzy Günther Oskar Dyhrenfurth i Hettie Dyhrenfurth za wejście na dziewiczy Sia Kangri (7422 m, Karakorum) w 1934 r. i ustanowienie kobiecego rekordu wysokości (7315 m – Hettie zdobyła niższy, zachodni wierzchołek szczytu) – na nowo rozgorzała dyskusja nad istotą alpinizmu.

Jednoznaczne stanowisko zajął Schweizer Alpen Club (SAC):

przyznawanie rekompensat albo odznaczeń za wyczyny w alpinizmie, wprowadzanie ducha rywalizacji i rekordów, może powodować utratę w tym sporcie całej strony idealistycznej i bezinteresownej, dzięki którym jest on tak bardzo ponad wszystkimi innymi sportami. Koncepcja taka pozwala również na tworzenie i faworyzowanie różnego rodzaju nieostrożności we wspinaczce. Jest ewidentnym, że w dniu, w którym alpinista będzie wspinał się na szczyt już nie po to, żeby odczuć przyjemność z bycia tak wysoko, bliżej idei wzniosłych i bezinteresownych, już nie aby mieć satysfakcję z pokonanych trudności, nie aby podziwiać piękno lecz żeby bić rekordy, otrzymywać trofea, pokonywać konkurentów, aby móc się chwalić, że zrobiło się coś więcej, niż ktoś drugi, jest ewidentne, że tego dnia wspinaczka nie będzie miała już nic z ideału bezinteresowności i piękna [tłum. E.R.]²².

¹⁹ *Odnaczenie pisarzy alpinistycznych*, „Taternik” 1932, nr 4, s. 101.

²⁰ *Eine olympische Goldmedaille für Paul Bauer*, „Der Bergsteiger” 1932/33, H. 3, s. 46.

²¹ W polskich opracowaniach, jako medaliści XI Igrzysk Olimpijskich w Berlinie podawani są również włoscy alpinisci: Raffaele Carlesso i Bartolo Sandri, odznaczeni za pokonanie południowej ściany Torre Trieste (2436 m, Dolomity), a ściślej – za wytyczenie drogi z kategorii *sesto grado superiore*, stanowiącej wówczas szczyt osiągnięć alpinistycznych. Błąd w tłumaczeniu popełniony przez redakcję „Taternika” w 1936 r. (zob. „Taternik” 1936, nr 2, s. 62) potutuje do czasów obecnych – zob. np. M. Kiełkowska, J. Kiełkowski (red.), *Wielka encyklopedia gór i alpinizmu*, t. 1: *Wprowadzenie*, Katowice 2003, s. 305. Wymienieni alpinisci odznaczeni zostali stosownie złotym i srebrnym medalem „Al valore Atletico”. Było to najwyższe wyróżnienie sportowe przyznawane przez państwo włoskie. Kandydatów do medalu „Al valore atletico” typowały organizacje sportowe (w przypadku alpinistów była to specjalna komisja powołana wewnątrz Clubu Alpino Italiano), przy czym wniosek o udekorowanie musiał być wysunięty przez Partito Nazionale Fascista (PNF) – Włoską Partię Faszystowską i Comitato Olimpico Nazionale Italiano (CONI) – Włoski Krajowy Komitet Olimpijski. Przyznawanie tego odznaczenia regulowało Rozporządzenie PNF nr 117 z 1933 r., w którym czytamy: „Uchwalenie «Medaglie al valore Atletico» w dniu 29 października XII ery faszystowskiej ma na celu wywyższenie zawodów sportowych i pobudzenie ducha współzawodnictwa między tymi, którzy walczą w szeregach włoskiego sportu [tłum. E.R.]” – „Rivista Mensile” 1934, N. 2, s. 93.

²² *Devons-nous faire du sport pour le sport*, „Die Alpen” marzec 1937, cyt. za: *Sport et alpinisme*, „Alpinisme” 1937, no 45, s. 42–43.

W listopadzie 1936 r. Walne Zebranie SAC odbyte w Sion jednogłośnie uchwaliło rezolucję potępiającą przyznawanie medali olimpijskich za działalność alpinistyczną. Rozesłano ją do wszystkich towarzystw alpejskich, a Komitet Wykonawczy Międzynarodowej Unii Towarzystw Alpinistycznych (UIAA) wydał decyzję zakazującą przyznawania nagród, popierania współzawodnictwa i rozpowszechniania mentalności sportowej w alpinizmie²³.

Przez następne pięćdziesiąt lat, mimo ogromnych sukcesów, jakie odnosił alpinizm, nie dostrzegano go na igrzyskach olimpijskich. Przyczyniła się do tego zapewne decyzja UIAA z 1936 r., ale też polityczne nastawienie, krytykujące wszelkie poczynania, jakie miały miejsce w państwach faszystowskich, w tym również nagradzanie alpinistów za osiągnięcia wspinaczkowe.

Dopiero w 1988 r. Międzynarodowy Komitet Olimpijski ponownie wyróżnił alpinistów. Himalaiści: Tyrolczyk Reinhold Messner i Polak Jerzy Kukuczka – zdobywcy 14 najwyższych ośmiotysięcznych szczytów ziemi – odznaczeni zostali srebrnym orderem olimpijskim. Nie były to jednak takie same odznaczenia, jakimi nagradza się uczestników igrzysk olimpijskich, lecz specjalne wyróżnienia, które traktuje się jako olimpijską legię honorową dla wybitnych osobistości. Messner nie odebrał nagrody, gdyż – jak stwierdził – alpinizm jest „twórczością, a nie rywalizacją”²⁴, a „prawdziwą sztuką wspinaczki jest przeżycie”²⁵. Nasuwa się pytanie, dlaczego wzmógł swoją aktywność w najwyższych górach, gdy bliższe osiągnięcia Korony Ziemi był Polak? Zgoła odmiennie postąpił Kukuczka²⁶ – przyjął order z nieukrywaną satysfakcją, podkreślając przy tym, że alpinizm to nie tylko sport, ale sport wyczynowy.

Powyższe wyróżnienia oraz medale olimpijskie przyznane José Antoniemu Pujante i Maurice’owi Herzogowi (na posiedzeniu MKOl w 1997 r., za całokształt działalności w zakresie alpinizmu²⁷) nie spotkały się z dezaprobatą środowisk alpinistycznych. Źródło takiego stanowiska upatrywać można w przeobrażeniach, jakie w ostatnich dziesięcioleciach XX w. dokonały się w alpinizmie. Wynikiem tych wewnętrznych przemian było pojawienie się nowych dyscyplin czy subdyscyplin nadających mu bardziej sportowy charakter. W latach 70. dynamicznie zaczęła rozwijać się wspinaczka skałkowa, którą postrzegano jako działalność samą w sobie, a nie tylko jako formę treningu przed wspinaczką

²³ *W sprawie nagród przyznawanych za wyczyny alpinistyczne*, tłum. R. Drojecka, „Taternik” 1936/1937, nr 6, s. 211.

²⁴ A. Matuszyk, *Kalendarium do życia Jerzego Kukuczki*, [w:] J. Kukuczka, *Mój pionowy świat czyli 14 × 8000 metrów*, Kraków 1995, s. 275.

²⁵ M.B. Michalik (red.), dz. cyt., s. 780.

²⁶ Ta różnica wypowiedzi ma swoje konotacje w sposobie zdobycia wszystkich ośmiotysięczników przez obu himalaistów. Tyrolczyk zdobywał je przez 16 lat i wchodził na nie normalnymi drogami, wykorzystując aparaturę tlenową i asekurację innych. Kukuczka nie tylko zrobił to w o połowę krótszym czasie, ale przede wszystkim wytyczał nowe drogi, wspinał się zimą, często samotnie i bez tlenu.

²⁷ M. Kielkowska, J. Kielkowski (red.), *Wielka encyklopedia gór i alpinizmu*, s. 305.

w górach. Bardzo szybko zyskiwała ona na popularności i jednocześnie zwiększało się grono amatorów prezentujących sportowe podejście do jej uprawiania. Szukano nowych wyzwań, pokonując coraz to trudniejsze drogi wymagające doskonałego przygotowania kondycyjnego. Dla dużej części wspinaczy wspinaczka skałkowa stała się sportem, choć brakowało w niej bezpośredniej rywalizacji. Konkurowano na zasadzie: kto przejdzie trudniejszą drogę w skałkach, trzymając się ustalonych reguł. Rywalizowano ze sobą pod względem osiągnięć i umiejętności wspinaczkowych. Jednak z czasem takie pośrednie współzawodnictwo przestało być atrakcyjne i wystarczające. Był to impuls do narodzin koncepcji rozgrywania zawodów wspinaczkowych, początkowo w skałkach, a później na sztucznych ścianach²⁸. Ideę organizowania zawodów we wspinaczce przypisuje się Rosjanom, a pierwsze zawody rozegrano w 1947 r. w Dombaju²⁹. Głównym kryterium klasyfikacji zawodników był czas potrzebny na pokonanie drogi, ale oceniano również technikę asekuracji i orientację w skalnej ścianie. Zawody w takiej formule zaczęto rozgrywać cyklicznie na skałkach Krymu, a w 1976 r. po raz pierwszy zorganizowano zawody o charakterze międzynarodowym. W 1982 r., na zawodach rozegranych w Jałcie, oprócz zawodników z tzw. Krajów Demokracji Ludowej, wystąpiła mocna reprezentacja Francji – Patrick Edlinger, Laurent Jacob i Eddy Boucher³⁰. Idea rozgrywania zawodów wspinaczkowych pojawiła się również w Europie Zachodniej, przy czym wprowadzono eksperymentalną formułę „na trudność”. Głównym kryterium klasyfikacji zawodników była wysokość, osiągnięta podczas wspinaczki na trudnej drodze. Czas przejścia drogi odgrywać zaczął drugorzędną rolę. Pierwsze tego typu zawody pod nazwą Sport Rocca odbyły się na skałkach we włoskiej miejscowości Bardonecchia w 1985 r. Na starcie stanęło czterdziestu siedmiu zawodników, w tym siedem kobiet. Zmaganiom na skale kibicował około czterotysięczny tłum widzów. Wśród pań zwyciężyła Catherine Destivelle, a w konkurencji mężczyzn Stefan Glowacz³¹. Zawody w takiej formule odniosły duży sukces medialny i w roku następnym rozegrano kolejną edycję. W 1986 r. Fédération Française

²⁸ Początkowo były nimi już istniejące fasady, mury budynków, które wykorzystywano (często nielegalnie) do ćwiczeń wspinaczkowych. Później zaczęto przystosowywać do wspinaczki fragmenty różnych budowli, np. kamienne mury koryta Loary pod Orleanem w 1946 r. Następnie wznoszono samodzielnie ściany do treningu wspinaczki, wykorzystując do ich budowy kamienie zatopione w betonowej ścianie. Do najsłynniejszych takich sztucznych ścian należała ściana zbudowana na początku lat 70. na Uniwersytecie w Leeds w Anglii. Z czasem do budowy, oprócz drewnianych płyt, zaczęto stosować włókna i żywice epoksydowe, pozwalające doskonale odwzorowywać rzeźbę prawdziwej skały. W latach 80. nastąpił prawdziwy *boom* powstawania sztucznych ścianek, którego centrum była Francja. L. Prokopek, *Wyrób skalopodobny*, „Taterniczek” 1989, nr 36, s. 22–27.

²⁹ M. Kielkowska, J. Kielkowski (red.), dz. cyt., hasło: *Wspinaczka zawodnicza na świecie – historia*, s. 501–505.

³⁰ D. Chambre, *The 9th Grade, 150 years of free climbing*, Alcobendas 2015, s. 131.

³¹ *Sport Rocca* '85, „Taterniczek” 1986, nr 1, s. 25.

de la Montagne et d'Escalade (FFME)³² zorganizowała również pierwsze zawody na sztucznej ścianie wspinaczkowej w miejscowości Vaulx-en-Velin. Większa część środowiska wspinaczkowego przyjęła fakt rozgrywania zawodów pozytywnie, niektórzy wręcz entuzjastycznie, ale nie brakowało również sceptycznie nastawionych przedstawicieli starego pokolenia wspinaczy. Dla nich otwarte współzawodnictwo było wręcz wypaczeniem szlachetnych idei alpinizmu. Co ciekawe, wątpiających nie brakowało także wśród samych zawodników. Dezaprobatę dla pomysłu rozgrywania zawodów wspinaczkowych wyrazili najlepsi wówczas wspinacze we Francji. Na łamach francuskiej prasy wspinaczkowej opublikowali tzw. Manifest Dziewiętnastu³³. Czytamy w nim:

[...] Niektóre dyscypliny sportu, jak piłka nożna czy tenis istnieją tylko dla współzawodnictwa, to jest racja ich bytu. Lecz istota wspinaczki jest inna. Jej czystym rezultatem jest poszukiwanie trudności technicznych oraz zaangażowanie (ekspozycja, solo), [...]. Nie chcemy trenerów i selekcjonerów, ponieważ wspinaczka jest przede wszystkim poszukiwaniem osobistym³⁴.

Szybko jednak nawet sami sygnatariusze Manifestu przekonali się do rywalizacji sportowej. Wraz z coraz większym medialnym zainteresowaniem zawodami i ilością rozgrywanych imprez, pojawiła się konieczność stworzenia międzynarodowej instytucji, która zajęłaby się sprawami organizacyjnymi wspinaczki zawodniczej. Tym bardziej, że już wtedy zaczęto myśleć o wprowadzeniu jej do programu igrzysk olimpijskich. W sensie organizacyjnym okazało się to dużym przedsięwzięciem. Konieczne było poznanie stanu rozwoju wspinaczki sportowej, jej struktur organizacyjnych, i ujednolicenie sposobu rozgrywania zawodów wspinaczkowych w poszczególnych krajach, a także powołanie międzynarodowej federacji, która zajęłaby się tymi problemami. W 1987 r., w dniach 18–20 września, Fédération Française de la Montagne et d'Escalade zorganizowała w Chalain we Francji konferencję poświęconą wspinaczce sportowej³⁵. Podjęto wówczas decyzję dotyczącą utworzenia Międzynarodowego Komitetu Wspinaczki Zawodniczej (Comité International des Compétitions d'Escalade – CICE), ujednolicono i sprecyzowano procedury przeprowadzania zawodów wspinaczkowych³⁶ oraz uzgodniono strategię rozwoju wspinaczki

³² FFME założona została w 1945 r. Promuje we Francji rozwój sześciu dyscyplin sportowych: wspinaczki, alpinizmu, canyoningu, wędrówek górskich, wędrówek na raketach i ski-alpinizmu.

³³ Manifest podpisali tacy wspinacze, jak: Patrick Berhault, Patrick Bestagno, Eddy Boucher, Jean-Pierre Bouvier, David Chambre, Catherine Destivelle, Jean-Claude Droyer, Christine Gambert, Denis Garnier, Alain Ghersen, Fabrice Guillot, Christian Guyomar, Laurent Jacob, bracia Antoine i Marc Le Menestrel, Dominique Marchal, Jo Montchaussé, Françoise Quintin oraz Jean-Baptiste Tribout – D. Chambre, *The 9th Grade...*, s. 132.

³⁴ M. Kielkowska, J. Kielkowski (red.), *Wielka encyklopedia gór i alpinizmu*, s. 505.

³⁵ A. Paczkowski, *Przed nami skałkowy puchar świata*, „Taternik” 1987, nr 2, s. 80.

³⁶ Określono rodzaj i liczbę konkurencji: „na trudność”, „na czas”, „bouldering”; sprecyzowano teren odbywania spotkań: skałki, obiekty sztuczne ustawiane w plenerze bądź w pomieszczeniach zamkniętych; opracowano szczegółowe regulaminy i warunki bezpieczeństwa podczas zawodów.

sportowej³⁷. CICE oraz jej organ wykonawczy, Komisję do spraw Zawodów Wspinaczkowych (Commission d'Escalade de Competition – CEC), mimo sprzeciwu delegatów anglosaskich, formalnie powołano podczas zebrania UIAA w Marrake-szu w październiku 1987 r. Oznaczało to przejęcie przez UIAA kontroli i opieki nad ruchem zawodniczym we wspinaczce. W latach 90. podjęto również decyzję, że zawody międzynarodowe we wspinaczce sportowej będą rozgrywane wyłącznie na sztucznych obiektach, aby wyeliminować wpływ czynników zewnętrznych³⁸.

Aby idei sportu wspinaczkowego nadać szersze znaczenie i wprowadzić dyscyplinę do programu igrzysk olimpijskich, już podczas konferencji w Chalais delegacja hiszpańska zobowiązała się zorganizować w 1992 r. – podczas igrzysk olimpijskich w Barcelonie – pokazowe zawody we wspinaczce sportowej³⁹. W rzeczywistości pod koniec stycznia tegoż roku, przed igrzyskami w Albertville, rozegrano cykl zawodów w dyscyplinach, które nie zostały włączone do programu olimpijskiego. W miejscowości Chambéry odbyły się zawody wspinaczkowe „Pro-Olympique”, których zadaniem była promocja wspinaczki, jako przyszłej dyscypliny olimpijskiej. Podczas tych zawodów polscy reprezentanci Andrzej i Iwona Marciszowie zajęli czwarte miejsce w konkurencji wspinania na czas⁴⁰.

W roku 1992 miało miejsce jeszcze jedno wydarzenie, które było znaczącym krokiem na drodze wspinaczki sportowej ku igrzyskom. UIAA uzyskało status organizacji uznawanej przez MKOl. Była to rekomendacja przyznana przez Association of the IOC Recognised International Sports Federations (ARISF – Stowarzyszenie Międzynarodowych Federacji Sportowych uznawanych przez Międzynarodowy Komitet Olimpijski). Rozbudziło to kolejne nadzieje olimpijskie, ale – jak się okazało – same władze UIAA prezentowały w tej kwestii różne stanowiska. Świadczy o tym wypowiedź Jean-Claude’a Marmiera, przewodniczącego FFME i z tego tytułu wpływowej osoby we władzach UIAA. Twierdził on:

Igrzyska nigdy nie stanowiły dla nas nadrzędnego celu. Cel numer jeden to wspierać rozwój sportowy na międzynarodowym poziomie, zarówno we wspinaczce na sztucznych ścianach, jak i w skałach w naturze oraz porozumieć się z alpinistami. Jeżeli chodzi o igrzyska trzeba myśleć trzeźwo, na dziś jest zbyt mało rozwiniętych krajowych federacji, żeby marzyć o igrzyskach. Trzeba być realistą, wszystkie te wielkie organizacje alpinistyczne miały duży problem z tym, żeby zacząć odpowiednio funkcjonować, rozwój wspinaczki zawodniczej nie stoi dziś na pierwszym miejscu [tłum. T.R.]⁴¹.

Z wypowiedzi tej wynika również, że samo francuskie środowisko wspinaczkowe było podzielone w kwestii udziału wspinaczy w igrzyskach. Francja

³⁷ Przewidziano rozgrywanie od 1988 r. pucharów świata w konkurencjach na trudność i na czas, a od 1990 r. mistrzostw świata w tych konkurencjach. Zob. szerzej: *CEC obraduje*, „Taternik” 1991, nr 1, s. 49; <http://uiaacimbing.com> [dostęp: 2.04.2016].

³⁸ <http://www.ifsc-climbing.org/index.php/about-ifsc/what-is-the-ifsc/history> [dostęp: 12.04.2016].

³⁹ A. Paczkowski, dz. cyt., s. 81.

⁴⁰ A. Marcisz, *Chambéry '92*, „Góry” 1992, nr 3, s. 12.

⁴¹ F. Carrel, *Escalade, le Fol Espoir Olympique*, „Grimper” 2002, no 2, s. 23.

przez długi czas uważana była za kolebkę wspinaczki sportowej, którą tutaj ponadto postrzegano prawie jako „sport narodowy”. Miano również nadzieję, że wspinaczka sportowa jako konkurencja olimpijska zaistnieje zarówno podczas zimowych, jak i letnich igrzysk olimpijskich w 1994 i 1996 r.⁴² Mimo wielu starań CEC, rozmów przeprowadzanych z prezydentem MKOl⁴³, działań powołanej w 1997 r. wewnątrz UIAA Międzynarodowej Rady Wspinaczki Zawodniczej (International Council for Competition Climbing – ICC), mającej zapewnić jej pełną autonomię, a przede wszystkim woli prosportowo zorientowanej części środowiska alpinistycznego, wspinaczka sportowa nie stała się dyscypliną olimpijską. Sytuację tę tak skomentował Pierre-Henri Paillasar, dyrektor techniczny FFME:

Jeżeli ten sport zasłużył, aby zaistnieć na igrzyskach, nie mamy prawa wątpić, że tak się stanie! Oczywiście to potrwa. Nie oszukujmy się. Ale sport, który ma dziesięć lat i już ambicje olimpijskie – nieźle! [tłum. T.R.]⁴⁴.

Warto w tym miejscu przypomnieć, że wspinaczka, na tle innych sportów, jest stosunkowo młodą dyscypliną. Puchar świata rozgrywany jest cyklicznie od 1989 r., pierwsze mistrzostwa świata odbyły się w roku 1991, a pierwsze mistrzostwa Europy – w 1992⁴⁵.

Powyższe niepowodzenia nie zatrzymały jednak transformacji wspinaczki w dyscyplinę sportu. W 1998 r. oficjalnie do wspinaczki sportowej wprowadzono nową konkurencję – buldering, w której rok później rozpoczęto rozgrywanie pucharów świata⁴⁶.

Kolejne nadzieje olimpijskie wiązano z igrzyskami zimowymi w Turynie w 2004 r. Liczono na gest ze strony miasta organizatora, gdzie Komitet Organizacyjny byłby prawdopodobnie w stanie wprowadzić wspinaczkę do programu. Włochy jako kraj alpejski, gdzie wspinanie jest bardzo popularne, dawały taką nadzieję. Tak sądził Marco Sclaris, przewodniczący ICC, oceniając szanse na sukces, po wstępnych rozmowach z przedstawicielami Komitetu, na około 35%. Liczył przy tym na poparcie mediów i wpływowych osób w MKOl. Jedną z nich miał być były olimpijczyk, narciarz alpejski Jean Claude Killy, zajmujący się w MKOl sprawami igrzysk zimowych. Jego wypowiedź rozwiązała jednak nadzieje:

Doprawdy? Nigdy nie słyszałem, żeby wspinaczka chciała wejść do programu olimpijskiego. Dawniej komitety organizacyjne miały nieco swobody działania w organizacji pewnych przedsięwzięć, ale to się skończyło w Barcelonie. Szefowie naszej federacji nie mają większych widoków na zwycięstwo, chyba że uda się zdobyć poparcie dla

⁴² CEC obraduje, „Taternik” 1991, nr 1, s. 49.

⁴³ Juan Antonio Samaranch spotkał się w 1996 r. z prezydentem UIAA dr Pietro Sagantinim w Lozanie. Potwierdził co prawda wolę MKOl do szybkiego wprowadzenia wspinaczki sportowej do grupy sportów olimpijskich, jednak – jak stwierdzono – z formalnego punktu widzenia wymaga to jeszcze wiele pracy. P. Pustelnik, *Spotkanie na olimpijskim szczycie*, „Taternik” 1996, nr 1, s. 34.

⁴⁴ F. Carrel, dz. cyt., s. 25.

⁴⁵ Zob. też przypis 37.

⁴⁶ <http://www.ifsc-climbing.org/index.php/about-ifsc/what-is-the-ifsc/history> [dostęp: 14.04.2016].

wspinaczki wśród członków MKOl. To nie komitet organizacyjny decyduje o włączeniu sportu do programu. On tylko wykonuje polecenia MKOl [tłum. T.R.]⁴⁷.

Podczas zebrania UIAA w Banff w Kanadzie w 2006 r., wyłączono wspinaczkę sportową z grupy dyscyplin będących pod kuratelą UIAA i postanowiono powołać niezależną federację, która zajmie się tą dyscypliną, w tym zawodami wspinaczkowymi. 27 stycznia 2007 r. we Frankfurcie nad Menem w Niemczech powołano do życia International Federation of Sport Climbing (IFSC). Jej zadanie to opracowanie jednolitych zasad rozgrywania zawodów wspinaczkowych (regulaminów, możliwości przeprowadzania kontroli anty-dopingowych, określenie wymogów bezpieczeństwa uprawiania tej dyscypliny w trzech konkurencjach: na trudność, na czas i buldering). Dzięki staraniom IFSC, 12 lutego 2010 r. MKOl oficjalnie uznał wspinanie za dyscyplinę sportową⁴⁸. Zdaniem Marco M. Sclarisa, prezesa IFSC, był to znaczący krok na drodze tej dyscypliny do igrzysk olimpijskich. Teraz przedsięwzięto działania, mające udowodnić, że wspinaczka sportowa spełnia kryteria stawiane dyscyplinom olimpijskim, i przekonać o tym MKOl. Czwartego lipca 2011 r., decyzją Zarządu MKOl, wpisano wspinaczkę na listę dyscyplin oczekujących na ewentualne włączenie do programu igrzysk w Tokio 2020 r. Rozgrywane we wspinaczkę sportowej mistrzostwa świata poddane zostały kontroli ze strony obserwatorów MKOl. Po konsultacjach z MKOl wydawało się, że wspinaczka na trudność ma zapewnione miejsce na igrzyskach, bowiem

Prowadzenie jest historycznie najbardziej tradycyjną konkurencją wspinaczkową. Jest najlepiej postrzegana przez publiczność i bardzo popularna tak wśród wspinaczy, jak i osób niewspinających się. Prowadzenie jest również najbardziej reprezentatywną konkurencją dla całej dyscypliny i wspieraną przez większość narodowych federacji⁴⁹.

Niestety, 29 maja 2013 r. na posiedzeniu zarządu MKOl w Sankt Petersburgu przewodniczący MKOl Jacques Rogge ogłosił oficjalny komunikat pozbawiający wspinaczkę miejsca wśród kandydujących dyscyplin.

Reakcja środowiska wspinaczkowego była różna, właściwie podzieliło się ono na zwolenników i przeciwników wspinaczki jako dyscypliny olimpijskiej. Sceptycy uważali, że dobrze się stało, bo wspinaczka jest raczej „alternatywnym stylem i filozofią życia, niż sportem”. Ponadto, stając się sportem boiskowym, może utracić „ducha freeclimbingu”⁵⁰. Zwolennicy utrzymują natomiast, że to już najwyższa pora, aby wspinaczka sportowa znalazła się w rodzinie sportów olimpijskich, bo ich zdaniem jest „ciekawym, widowiskowym sportem”⁵¹ i przyniesie (oprócz sławy i prestiżu zawodników) wymierne korzyści osobom zajmujących się outdoorem.

⁴⁷ F. Carrel, dz. cyt., s. 23.

⁴⁸ <http://wspinanie.pl/2015/09/igrzyska-tokyo-2020-wspinaczka> [dostęp: 11.04.2016].

⁴⁹ <http://www.portalgorski.pl/nawosci/rozne/1242-sport-czy-filozofia-zycia> [dostęp: 18.04.2016].

⁵⁰ <http://wspinolog.com/?p=907> [dostęp: 12.04.2016].

⁵¹ <http://www.portalgorski.pl/nawosci/rozne/1242-sport-czy-filozofia-zycia> [dostęp: 18.04.2016].

Mimo tego niepomysłnego stanowiska, wspinacze nadal pracowali nad realizacją swoich dążeń (sportowo i organizacyjnie). Wielkim krokiem naprzód było włączenie wspinaczki do konkurencji rozgrywanych podczas World Games – „olimpiady sportów nieolimpijskich”, których kolejna edycja odbędzie się w 2017 r. w Polsce, we Wrocławiu⁵².

28 września 2015 r. Komitet Organizacyjny Igrzysk Olimpijskich Tokio 2020 ogłosił nową rekomendację w sprawie dodatkowych dyscyplin, które mogą zostać wpisane do rodziny olimpijskiej. Wśród pięciu „nowych” dyscyplin, oprócz: baseballu, karate, skateboardu i surfingu, znalazło się również wspinanie sportowe. Warto nadmienić, że wspinaczka jest w Japonii bardzo popularna, a kraj ten posiada wielu utytułowanych zawodników, co niewątpliwie buduje dodatkowe nadzieje olimpijskie wśród wspinaczy. Na ostateczną decyzję przyszło jednak poczekać do sierpnia 2016. Wtedy podczas 129 Plenarnej Sesji MKOl w Rio, 3 sierpnia 2016 r. wspinaczka sportowa włączona została do programu igrzysk olimpijskich w Tokio w 2020 r. Rozgrywana będzie w tzw. łączonej formule, co oznacza, że zawodnicy będą konkurowali w każdej z trzech, dotychczas oddzielnie uprawianych, dyscyplin: wspinaczce na czas, na trudność i w boulderingu⁵³.

Włączenie wspinaczki do rodziny sportów olimpijskich to nie tylko ukoronowanie wielu lat starań podejmowanych przez stowarzyszenia i środowiska wspinaczkowe na całym świecie, ale przede wszystkim nobilitacja dla tej dyscypliny. Środowiska wspinaczkowe podkreślają względy prestiżowe, finansowe, a także upatrują w decyzji MKOl-u szanse na popularyzację oraz intensywny rozwój ilościowy i jakościowy wspinaczki sportowej.

Bibliografia

A. Źródła

Źródła archiwalne:

Muzeum Tatrzańskie w Zakopanem – zbiory archiwalne, *Pismo Komitetu Organizacyjnego V Igrzysk Olimpijskich w Sztokholmie w 1912 r. do Towarzystwa Tatrzańskiego z dnia 5 września 1911 r.*, sygn. AR/NO/237.

[http://www.historisches-](http://www.historisches-alpenarchiv.org/data/dokumente/main/5/00124449_m.pdf)

[alpenarchiv.org/data/dokumente/main/5/00124449_m.pdf](http://www.historisches-alpenarchiv.org/data/dokumente/main/5/00124449_m.pdf), *Toni Schmid's Beisetzung an 19. Mai 1932 im Waldfriedhof München.*

Źródła drukowane:

Baumeister H., *Sensation in Zermat*, „Der Bergsteiger” 1931/32, s. 17–20.

⁵² <http://wspinolog.com/?p=907><http://wspinolog.com/?p=907> [dostęp: 14.04.2016].

⁵³ <http://wspinanie.pl/2016/08/tokyo-2020> [dostęp: 27.11.2016].

- Carrel F., *Escalade, le Fol Espoir Olympique*, „Grimper” 2002, no 2, s. 22–26.
CEC obraduje, „Taternik” 1991, nr 1, s. 49.
Coubertin P. de, Philemon T.J., Politis N.G., Anninos Ch., *The Olympic Games B.C.776–A.D.1896*, Second part: *The Olympic Games in 1896*, London 1897.
Marcisz A., *Chambery '92*, „Góry” 1992, nr 3, s. 12.
Medal za działalność turystyczną, „Taternik” 1911, nr 6, s. 108.
Odznaczenie pisarzy alpinistycznych, „Taternik” 1932, nr 4, s. 101.
Paczkowski A., *Przed nami skalowy puchar świata*, „Taternik” 1987, nr 2, s. 80–81.
Prokopek L., *Wyrób skalopodobny*, „Taterniczek” 1989, nr 36, s. 22–27.
Pustelnik P., *Spotkanie na olimpijskim szczycie*, „Taternik” 1996, nr 1, s. 34.
„Rivista Mensile” 1934, nr 2, s. 93–94.
Schmid Franz, „Der Bergsteiger” 1985, H. 9, s. 39–41.
Sport et alpinisme, „Alpinisme” 1937, no 45, s. 42–43.
Sport Rocca '85, „Taterniczek” 1986, nr 1, s. 25.
Steinitzer A., *Das Matterhorn als Symbol des Anfangs und Endes*, „Mitteilungen des Deutschen und Österreichischen Alpenvereins” 1932, Nr. 2, s. 30–32.
Steinitzer H., *Zur Psychologie des Alpinismus*, „Graphologische Monatshefte” 1907, Heft 9–12, s. 73–107.
„Taternik” 1936, nr 2, s. 36.
W sprawie nagród przyznawanych za wyczyny alpinistyczne (tłum. R. Drojecka), „Taternik” 1936/37, nr 6, s. 211–212.

Netografia:

- <http://library.la84.org/6oic/OfficialReports/1924/1924part4.pdf>, *La remise du Prix Olympique d'Alpinisme*.
<http://www.sports-reference.com/olympics/sport/GYM>, [dostęp:27.04.2016].
<http://uiaaclimbing.com>.
<http://wspinanie.pl/2015/09/igrzyska-tokyo-2020-wspinaczka>.
<http://wspinolog.com/?p=907>
<http://www.ifsc-climbing.org/index.php/about-ifsc/what-is-the-ifsc/history>.
<http://www.portalgorski.pl/nawosci/rozne/1242-sport-czy-filozofia-zycia>.
<http://wspinanie.pl/2016/08/tokyo-2020>

B. Literatura

- Bauer P., *Im Kampf um den Himalaya. Der erste Angriff auf den Kangchen-dzonga*, München 1931.
Chambre D., *The 9th Grade, 150 years of free climbing*, Editions du Mont-Blanc Alcobendas 2015.
Frison Roche R., Jouty S., *A history of mountain climbing*, Paris – New York 1996.

- Kiełkowska M., Kiełkowski J. (red.), *Wielka encyklopedia gór i alpinizmu*, t. 1: *Wprowadzenie*, Katowice 2003.
- Kowalewski Z., Kurczab J., *Na szczytach Himalajów*, Warszawa 1983.
- Kuczaj-Jasińska E. [Roszkowska E.], *Kontrowersje wokół przyznawania medali olimpijskich za osiągnięcia alpinistyczne w XX wieku*, [w:] *Społeczno-edukacyjne oblicza olimpizmu. Ruch olimpijski i niepełnosprawni sportowcy*, red. J. Chelmecki, wyd. AWF Warszawa 2006, s. 121–127.
- Matuszyk A., *Kalendarium do życia Jerzego Kukuczki*, [w:] J. Kukuczka, *Mój pionowy świat czyli 14 × 8000 metrów*, Kraków 1995, s. 266–279.
- Michalik M.B. (red.), *Kronika sportu*, wyd. I, Warszawa 1993.

Sport Climbing, the Olympic's Discipline? Following the Attempts of Place in the Olympic's Game Program

Abstract

The leading idea of new era of Olympics' games organised since 1896 is Latin sentence *Citius, Altius, Fortius*. Sport climbing is a discipline, in which these *faster, higher, stronger* is perceptible and fully effected. Activities to include sports climbing into the Olympic Game program, has been realising since 80th of XX century. Before, alpinism which was not Olympic discipline, was frequently, against the willingness of the majority of alpinist societies, was present on Olympic Game. 80th in XX century came with intensive development of sports climbing and climbing competition. In 1987 International Sports Climbing Committee has been found, procedures of conducting of climbing competition have been unified and specified and agreed strategy of development of sports climbing in the consideration of Olympic Games. In 1992 in Chambery the climbing competition "Pro-Olympique" has been organized.

In 2007 in Frankfurt the International Federation of Sport Climbing (IFSC) has been found. Thanks to the attempts of IFSC, 12th February 2010 the International Olympic Committee considered climbing as a sports discipline. Three years later climbing has been listed on the waiting list of eventual discipline at the program at the Tokyo Olympic Game in 2020. At the 129. Plenary session of the IOC in Rio, on August 3, 2016, sport climbing has been included to the Program of the Olympic Games in Tokyo 2020. Implementation of climbing into the Olympic Game program is a big chance for development of this spectacular discipline and capstone of many years' attempts, which were done by climbing organizations and societies worldwide.

Keywords: History, sport, Olympic Games, alpinism, sport climbing.